

Nieuwsbrief Kenniscentrum Sekse en Diversiteit in het Medisch Onderwijs (SDMO)

Jaargang 16, nummer 1, april 2019

Kenniscentrum Sekse en Diversiteit in het Medisch Onderwijs (SDMO)

Hierbij ontvangt u de nieuwsbrief van het kenniscentrum SDMO in Nijmegen. In de nieuwsbrief staan weer een aantal interessante publicaties en onderwijsmateriaal die wij voor u verzameld hebben.

Al ons materiaal is met een abonnement toegankelijk. Op de laatste pagina van deze nieuwsbrief vindt u meer informatie over het Kenniscentrum SDMO.

Namens Doreth Teunissen, Toine Lagro-Janssen en Eline van Manen

De volgende nieuwsbrief zal eind juni 2019 verschijnen.

In dit nummer

- [Agenda](#)
- [Nieuw onderwijsmateriaal](#)
- [Docentenprofessionalisering](#)
- [Activiteiten](#)
- [Onderzoek en publicaties](#)
- [Nieuws](#)
- [Nieuwe medewerker stelt zich voor...](#)
- [Kenniscentrum SDMO](#)
- [Trainingsmodules](#)

Agenda

- **11 april 2019, 12.00-17.00**
Congres *Iedere patient is anders*, WomenInc, in Amsterdam
[Meer informatie en aanmelden](#)
- **5-8 mei 2019**
Sex and gender research: Impact throughout the lifespan, in Washington, DC, USA
[Meer informatie en aanmelden](#)
- **29 mei 2019**
Wetenschappelijk congres Nederlandse Vereniging Gender & Gezondheid *Sekse/gender en pijn*, in Amsterdam
[Meer informatie en aanmelden](#)
- **12 juni 2019, 16.00**
Inaugurele rede van Charles Agyemang *Healthy Migrants, Healthy Society*, in Amsterdam
[Meer informatie](#)
- **13 juni 2019, 9.00-16.30**
Congres Centrum Seksueel Geweld Gelderland-Zuid en -Midden *Meer dan slachtoffer: uitdagingen in de hulpverlening*
[Meer informatie en aanmelden](#)
- **25 september 2019, 10.30-15.00**
Symposium *Doing diversity*, VUmc Amsterdam
Meer informatie volgt
- **9-12 oktober 2019**
Congres of the International Society of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology *The whole is more than a sum of its parts*, in Den Haag
[Meer informatie en aanmelden](#)

Nieuw onderwijsmateriaal op de website

In het Kenniscentrum Sekse en Diversiteit in het Medisch Onderwijs zijn de volgende materialen toegevoegd:

Titel	Beschrijving	Auteur
Gendersensitieve zorg in de geneeskundige vervolgopleiding	Doorloopversie van de e-learning over gendersensitieve zorg voor docenten. Lees meer	Toine Lagro-Janssen, Anouk Peters i.s.m. AIOS
'Stilstaan bij seksueel geweld'	Presentatie over werkwijze CSG/seksueel geweld	Iris de Ridder
Onderwijsmodule vrouwenbesnijdenis	Een onderwijsmodule over vrouwenbesnijdenis met filmpjes, nascholingsprogramma's, powerpoints en literatuur.	Toine Lagro-Janssen
Seksespecifieke thema's en observatiepunten	Overzicht van seksexspecifieke thema's, observatiepunten en valkuilen	Toine Lagro-Janssen
Presentatie seksueel overschrijdend gedrag onder studenten en AIOS	Presentatie over seksuele intimidatie in de opleiding, preventie en aanbevelingen om seksuele intimidatie tegen te gaan.	Toine Lagro-Janssen
Presentatie sekseverschillen bij farmacotherapie	Presentatie over sekseverschillen bij farmacotherapie	Loes Visser
Artikel gender en cardiovasculaire bijwerkingen waarvoor ziekenhuisopname	Sex differences in cardiovascular drug-induced adverse reactions causing hospital admissions. British journal of clinical pharmacology. 2012 Dec;74(6):1045-52.	Loes Visser
Artikel gender en ziekenhuisopname als gevolg van bijwerkingen	Sex-related differences in hospital admissions attributed to adverse drug reactions in the Netherlands. British journal of clinical pharmacology. 2011 Jan;71(1):95-104.	Loes Visser

Docentenprofessionalisering gendersensitiviteit geneeskunde

Teach the Teachers

Op 20 maart 2019 heeft de bijeenkomst van Teach the Teachers plaatsgevonden. Deze bijeenkomsten vinden driemaal per jaar plaats voor docenten die zich in het medisch basiscurriculum en in de vervolgopleidingen tot specialist met gender bezig houden. De bijeenkomsten concentreren zich op een thema, naast uitwisseling van nieuwe ideeën en onderwijsmodules en het opdoen van inspiratie. Afgelopen keer stonden vooral de opleidingsplannen van de vervolgopleidingen tot specialist centraal en hoe deze op een goede manier te vertalen naar concreet onderwijs en hoe gender duurzaam te implementeren in de opleidingsperiode centraal.

E-learning 'Gendersensitieve zorg in de geneeskundige vervolgopleiding'

Er is een nieuwe versie van de e-learning 'Gendersensitieve zorg in de geneeskundige vervolgopleiding' uitgebracht. In deze versie is het mogelijk om bepaalde delen van de e-learning te maken, zonder de gehele e-learning te hoeven doorlopen. De doorlooptijd van de gehele e-learning is ongeveer 70-90 minuten. Tevens is voor alle specialisten accreditatie toegekend (1 punt).

De e-learning richt zich op het bewustmaken van het belang van sekse en gender in de geneeskunde. In de e-learning krijg je informatie over man-vrouwverschillen in ziekte en gezondheid. De doelgroep van de e-learning zijn aios in de opleidingen huisartsgeneeskunde, cardiologie, interne geneeskunde, maatschappij en gezondheid, en psychiatrie en hun opleiders.

Deze e-learning bestaat uit zes onderdelen: Inleiding, communicatie & coping, genetica, seksueel- en huiselijk geweld, arbeid en farmacotherapie.

[Bekijk hier de doorloopversie van de e-learning, alleen voor docenten](#)

[Bekijk hier de geaccrediteerde versie van de e-learning](#)

Activiteiten

Congres 13 juni Centrum Seksueel Geweld Gelderland-Zuid en -Midden 'Meer dan slachtoffer: uitdagingen in de hulpverlening'

Het Centrum Seksueel Geweld Gelderland-Zuid en -Midden is één van de zestien centra seksueel geweld in Nederland. Seksueel geweld komt helaas veel voor. Gelukkig weten steeds meer slachtoffers de weg naar het centrum te vinden. Ook in 2018 was er weer een stijging van het aantal slachtoffers.

Welke hulp ontvangen slachtoffers van acuut seksueel geweld op de spoedeisende hulp van het Radboudumc? Wat zijn de gevolgen voor de seksualiteit na seksueel misbruik en welke signalen moeten je opmerkelijk maken op eengerelateerd geweld? Steeds meer slachtoffers melden dat ze gedrogeerd zijn. Welke verdovende middelen kunnen bij een verkrachting onder invloed betrouwbaar worden aangetoond, en tot wanneer? Ook worstelen veel hulpverleners met wat goed handelen is bij een verdenking op seksueel misbruik in een vechtscheiding en de rol van het beroepsgeheim. Hoe kunnen we informatie uitwisselen zonder het beroepsgeheim te schenden? Tot slot, slachtoffers verdienen de juiste behandeling. Daarom is kennis nodig over welke behandelingen bij een PTSS effectief zijn.

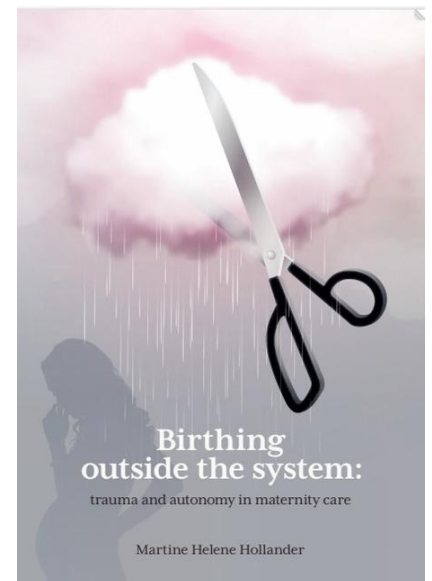
Op het congres 'Meer dan slachtoffer: uitdagingen in de hulpverlening' komen bovenstaande onderwerpen aan bod en worden handvatten geboden voor de dagelijkse praktijk. Het congres vindt plaats op 13 juni, van 9.00 tot 16.30.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Promotie Martine Hollander

Op 19 maart heeft de promotie van Martine Hollander plaatsgevonden. Ze promoveerde op onderzoek naar vrouwen, partners en zorgverleners bij zwangere vrouwen die tegen de richtlijn ingaan. Het proefschrift heeft de titel: "Birthing outside the system: trauma and autonomy in maternity care".

[Lees hier het proefschrift](#)

Bent u op zoek naar onderwijsmateriaal, of wilt u meer informatie over hoe u uw onderwijs sekse- en cultuur specifiek kunt maken? Kijk op onze website: <http://www.radboudumc.nl/sdmo> of neem contact op per e-mail: kenniscentrum-sdmo@radboudumc.nl

Nieuw onderzoek en publicaties uitgelicht

Interessante publicaties

- [Schiebinger: The Robots are Coming, but Should They be Gendered? AWIS Magazine 2019.](#)
- [Van de Beek J. 'Breek met de schaamte; zij ontcrachten de mythes over seksueel geweld. Interview Toine Lagro-Janssen.' One World. 2019 Feb: 8-11.](#)
- [Teunissen D., Moors M.L., Boerrigter E., Lagro-Janssen T. Verkrachting onder invloed. Veelgebruikte middelen, symptomen en toxicologisch onderzoek. NTvG. Feb 2019](#)
- [Thelwall, M., Bailey, C., Tobin, C., & Bradshaw, N. A. \(2019\). Gender differences in research areas, methods and topics: Can people and thing orientations explain the results?. Journal of Informetrics, 13\(1\), 149-169.](#)
- [Antoinette Maassen van den Brink en Anne Macgregor, Gender and Migraine. 2019](#)
- [Tonoyan V, Strohmeyer R, Jennings JE. Gender gaps in perceived start-up ease: Implications of sex-based labor market segregation for entrepreneurship across 22 European countries. Administrative Science Quarterly. 2019.](#)
- [Inaugurele rede "Helen is het meervoud van heel" van prof. Dr. Elise van de Putte](#)
- [Rodenburg EM, Stricker BH, Visser LE. Sex differences in cardiovascular drug-induced adverse reactions causing hospital admissions. British journal of clinical pharmacology. 2012 Dec;74\(6\):1045-52.](#)
- [Rodenburg EM, Stricker BH, Visser LE. Sex-related differences in hospital admissions attributed to adverse drug reactions in the Netherlands. British journal of clinical pharmacology. 2011 Jan;71\(1\):95-104.](#)
- [Tarzia L, Thuraisingam S, Novy K, Valpied J, Quake R, Hegarty K. Exploring the relationships between sexual violence, mental health and perpetrator identity: a cross-sectional Australian primary care study. BMC public health. 2018 Dec;18\(1\).](#)
- [Ni Loideain N, Adams R. From Alexa to Siri and the GDPR: The Gendering of Virtual Personal Assistants and the Role of EU Data Protection Law. King's College London Dickson Poon School of Law Legal Studies Research Paper Series. 2018 Nov 9.](#)
- [Firet L, de Bree C, Verhoeks CM, Teunissen DAM, Lagro-Janssen ALM. Mixed feelings: general practitioners' attitudes towards eHealth for stress urinary incontinence – a qualitative study. BMC Fam Pract. 2019 Jan; 20:21. doi: 10.1186/s12875-019-0907-x](#)
- [Firet L, Teunissen D, Verhoeks C, Lagro-Janssen A. Expectations regarding eHealth among women with stress urinary incontinence. Int Urogynecol J. 2018:1-9.](#)
- [Themanummer: The Lancet, Advancing women in science, medicine and global health. 2019 feb: 393](#)
Met onderandere:
 - [Choo, Esther K., et al. "From #MeToo to #TimesUp in health care: can a culture of accountability end inequity and harassment?." The Lancet 393.10171 \(2019\): 499-502.](#)
 - [Shannon, Geordan, et al. "Gender equality in science, medicine, and global health: where are we at and why does it matter?." The Lancet 393.10171 \(2019\): 560-569.](#)
 - [Sharma, Malika. "Applying feminist theory to medical education." The Lancet 393.10171 \(2019\): 570-578.](#)

THE LANCET

Volume 393 | Number 10171 | Pages 493-502 | February 9-15, 2019 | www.thelancet.com

Advancing women in science, medicine, and global health

Editorial	Articles	Articles	Review	Health Policy
Permissions is for everybody www.lancet.com	An gender gaps due to evaluations of the applicant or the scientist? www.lancet.com	Sex-related reporting in medical research www.lancet.com	Organizational best practices to reach gender equality in science and medicine www.lancet.com	More talk than action: gender and climate change www.lancet.com

Bent u op zoek naar onderwijsmateriaal, of wilt u meer informatie over hoe u uw onderwijs sekse- en cultuur specifiek kunt maken? Kijk op onze website: <http://www.radboudumc.nl/sdmo> of neem contact op per e-mail: kenniscentrum-sdmo@radboudumc.nl

Nieuws

Lancering website SAFE

In april is de lancering van de website SAFE. Deze website zorgt ervoor dat vrouwen die te maken hebben (gehad) met partnergeweld op een meer laagdrempelige manier en gemakkelijker informatie, hulp en steun krijgen. We geven bijvoorbeeld informatie over relaties, partnergeweld, soorten hulp, en contact met lotgenoten en ervaringsdeskundigen. Tegelijkertijd is de website onderdeel van wetenschappelijk onderzoek, waarin we willen bekijken of de website vrouwen helpt en hoe we dit nog verder kunnen verbeteren.

[Lees meer](#)

Aanvulling opleidingsplan interne geneeskunde 2019

Het opleidingsplan interne geneeskunde is aangevuld met maatschappelijke thema's. Binnen de opleiding onderscheiden we de volgende nieuwe thema's: persoonsgerichte zorg, innovatie, sekse en gender, interprofessioneel opleiden, doelmatigheid en preventieve zorg. Deze thema's vloeien voort uit maatschappelijke ontwikkelingen. Kennis van het effect van sekse en gender op gezondheid en ziekte is van groot belang. Doel van het expliciteren van dit thema is het bevorderen van een gendersensitieve benadering van ziekte en gezondheid in onderzoek, onderwijs en de zorgpraktijk om te komen tot een betere gezondheid voor mannen en vrouwen. Iedere aios moet de 'basiscompetentie Sekse en gender' bezitten. Sekse en gender wordt geïntegreerd in landelijk, regionaal en lokaal onderwijs: bijvoorbeeld in de landelijke COIG farmacotherapie en in de landelijke e-learning in lokaal-regionaal onderwijs.

[Lees meer](#)

Sex & Gender in Health Research

Het Canadian Institute of Gender and Health heeft drie e-learnings ontwikkeld over het integreren van sekse en gender in medisch onderzoek. De e-learnings zijn gratis te gebruiken. Na het voltooien van een e-learning ontvang je een certificaat. In de toekomst kan dit certificaat van belang zijn bij het indienen van subsidieaanvragen.

[Lees meer](#)

Interviews seksueel geweld

De afgelopen maanden zijn er enkele interviews geweest met Toine Lagro-Janssen, over genderverschillen, seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag. Deze interviews zijn verschenen in het NRC handelsblad, de Knack en de One World. De artikelen zijn via onderstaande links terug te vinden.

[Van de Beek J. 'Breek met de schaamte; zij ontcrachten de mythes over seksueel geweld. Interview Toine Lagro-Janssen.' One World. 2019 Feb: 8-11.](#)

[Peuteman A. 'Wie zorgt er voor de vrouw?'. Knack België. 2019 Feb: 48-51.](#)

[Willemsen M. 'Intimidatie in de zorg. Uitgekafferd door de patiënt.'. NRC Handelsblad. 2019 Feb: E14-E15.](#)

Nieuwe link kenniscentrum SDMO

Het kenniscentrum SDMO is vanaf nu via de volgende link bereikbaar:

<https://radboudumc.sharepoint.com/sites/sdmo> De inloggegevens blijven hetzelfde.

[Meer informatie SDMO](#)

Nieuwsbrief VNVA

De VNVA heeft haar tweede nieuwsbrief van dit jaar uitgegeven.

[Lees meer](#)

Nieuwsbrief Pharos

Pharos, het expertisecentrum voor gezondheidsverschillen, heeft de nieuwsbrief van maart uitgegeven.

[Lees meer](#)

Medewerker stelt zich voor...

Iris de Ridder

Ik ben Iris de Ridder, per 1 April 2019 huisarts in Amsterdam. Voordat ik huisarts werd heb ik als tropenarts in Ethiopië en Papua Nieuw Guinea gewerkt voor een aantal jaren. Hier kwam ik erg veel in aanraking met huiselijk en seksueel geweld. Vooral in Papua zag ik bijna dagelijks mishandelde vrouwen op de SEH. Met lokale vrouwengroepen heb ik daar toen diverse projecten opgezet voor het verbeteren van de positie van de vrouw en het verminderen van geweld.

Terug in Nederland besepte ik dat ook hier het probleem van huiselijk en seksueel geweld erg groot is. Veel groter dan ik daarvoor altijd had gedacht. Het was dus een logische stap om hier tijdens mijn opleiding tot huisarts veel mee bezig te zijn. Zodoende kwam ik met Toine Lagro in aanraking en heb ik in mijn laatste jaar een differentiatie huiselijk en seksueel geweld bij haar gedaan. Ik besepte dat de kennis onder huisartsen over dit onderwerpen nog veel te laag was en samen met het CSG Amsterdam hebben we een nascholing seksueel geweld ontwikkeld voor huisartsen in Amsterdam. Deze hebben we diverse keren gegeven en zal ik de komende tijd nog blijven geven. Nu ik afgestudeerd ben als huisarts wil ik mij blijven inzetten voor het meer op de agenda zetten van dit ontzettend belangrijke onderwerp.

Jasmijn Mulder

Als derdejaars Geneeskundestudent ben ik nu enige tijd werkzaam als student-assistent op de afdeling Eerstelijns geneeskunde. In mijn functie als student-assistent heb ik al meegewerkt aan het project 'Baas over je blaas' van Lotte Firet en sinds enkele maanden help ik bij verschillende projecten van Vrouwenstudies. Voor mij als student heel erg interessant, omdat ik niet alleen veel leer over onderzoek doen, maar ook over relevante onderwerpen zoals de rol die sekse/gender speelt bij allerlei aandoeningen zoals urologische klachten en ook seksuele intimidatie onder studenten en aios. Ook ben ik geënthousiasmeerd geraakt om later misschien wel huisarts te worden. Op deze afdeling wordt het me heel duidelijk dat huisarts zijn een zeer veelzijdig vak is waarbij je naast je werk nog andere projecten kunt ondernemen!

In mijn vrije tijd houd ik van koken, mooie plekken en landen bezoeken, afspreken met vrienden en tekenen. Ook schrijf ik een hoofdstuk over Nefrologie voor Compendium Geneeskunde. Ik hoop nog een lange tijd een steentje bij te kunnen dragen aan de mooie projecten over Gender en over het centrum voor seksueel misbruik!

Kenniscentrum Sekse & Diversiteit in Medisch Onderwijs

www.kenniscentrum-SDMO.nl/sdmo

Wat doet het Kenniscentrum Sekse & Diversiteit in Medisch Onderwijs?

Het Kenniscentrum Sekse & Diversiteit in Medisch Onderwijs (SDMO) ontwikkelt onderwijsmateriaal over sekse en diversiteit in het medisch onderwijs. Dit materiaal is bestemd voor docenten en onderwijscoördinatoren van medische faculteiten in Nederland en België. Daarnaast ondersteunt het Kenniscentrum docenten met het ontwikkelen van lesprogramma's en het bevorderen van hun deskundigheid.

Wat is de meerwaarde van het Kenniscentrum SDMO?

De docenten ontbreekt het niet aan belangstelling maar aan kennis, tijd en gericht onderwijsmateriaal. Het Kenniscentrum SDMO bundelt en stimuleert academische expertise op dit terrein. Activiteiten variëren van het overdragen van pure feitenkennis tot het ontwikkelen van vaardighedenonderwijs.

Voorbeelden van ontwikkeld onderwijsmateriaal zijn een casusbundel met 50 patiëntencasus over sekse en diversiteit in het professioneel handelen, een video plus werkboek over sekseverschillen in de somatische gezondheidszorg en een zestal e-learnings.

Wat kunt u verwachten van het Kenniscentrum SDMO?

Het Kenniscentrum werkt met een abonnementensysteem. Indien uw faculteit of onderwijsinstelling een abonnement heeft op het Kenniscentrum SDMO kunt u de volgende producten en diensten verkrijgen:

- Actueel onderwijsmateriaal via www.kenniscentrum-SDMO.nl/sdmo
- Vier nieuwsbrieven per jaar met informatie over actuele ontwikkelingen
- Voortdurende ontwikkeling van onderwijsmateriaal
- ConSultancy
- Deskundig individueel advies
- Deskundigheidsbevordering door trainingen (op verzoek)

Hoe krijgt u toegang tot het kenniscentrum SDMO?

Medewerkers van faculteiten of onderwijsinstellingen met een abonnement krijgen een autorisatie om de database met onderwijsmateriaal te raadplegen.

In de database kunt u onderwijs materiaal over sekse en diversiteit zoeken op trefwoorden. Trefwoorden zijn bijvoorbeeld: communicatie, depressie, farmacologie, incontinentie, seksualiteit etcetera. Het onderwijs materiaal bestaat uit verschillende onderwijsvormen zoals zelfstudieopdrachten, hoorcolleges (powerpointpresentaties), casuïstiek, (beschrijving van) audiovisueel materiaal, e-learnings, factsheets, achtergrondliteratuur en toetsvragen.

De docenten van huisartopleidingen hebben via een landelijk abonnement allen toegang tot het kenniscentrum, hetzelfde geldt voor VnVA-leden en voor docenten Radboudumc, de Erasmusuniversiteit, VUmc en het LUMC.

Meer informatie?

Heeft u vragen of wilt u graag meer informatie over het Kenniscentrum SDMO? Neem dan contact op met de medewerkers van het Kenniscentrum SDMO, tel: (024) 3619049 of kijk op www.radboudumc.nl/sdmo.

Het Kenniscentrum Sekse en Diversiteit in Medisch Onderwijs is onderdeel van Vrouwenstudies Medische Wetenschappen, Afdeling Eerstelijngeneeskunde, centrum voor Huisartsgeneeskunde, Ouderengeneeskunde en Public Health, Radboudumc. Indien ontvangst van de nieuwsbrief niet meer gewenst is kunt u zich afmelden via kenniscentrum-sdmo@radboudumc.nl

Bent u op zoek naar onderwijsmateriaal, of wilt u meer informatie over hoe u uw onderwijs sekse- en cultuur specifiek kunt maken? Kijk op onze website: <http://www.radboudumc.nl/sdmo> of neem contact op per e-mail: kenniscentrum-sdmo@radboudumc.nl

Trainingsmodules signaleren en bespreken van partnergeweld, en hoe te handelen na een verkrachting

Als hulpverlener kun je er niet meer omheen: partnergeweld en seksueel misbruik komen veel voor met vaak grote gevolgen voor lichamelijk en psychisch welbevinden. Van alle patiënten die in onze wachtkamers zitten hebben naar (voorzichtige) schatting één op de drie (seksueel) geweld in hun leven meegemaakt. Voor die patiënten is het van groot belang een huisarts te treffen die weet te signaleren en het gesprek durft aan te gaan. In dit kader bieden wij, afdeling ELG/Vrouwenstudies i.s.m. Centrum Seksueel Geweld Gelderland Zuid en Midden, twee trainingsmodules aan, interessant voor studenten, maar zeker ook voor hulpverleners. Veel huisartsen en HAGRO's zijn inmiddels naar volle tevredenheid getraind.

1. Partnergeweld, moet ik daar iets mee?

Leerdoelen:

- Bewustwording, achtergrondkennis over geweld in relaties, systeem van geweld
- Oefenen signaleren en bespreekbaar maken
- Informatie meldcode en risicotaxatie

2. Wat moet ik als huisarts doen bij verdenking/na een verkrachting?

Leerdoelen:

- Bewustwording, achtergrondkennis over verkrachting/seksueel misbruik en de gevolgen op korte en lange termijn voor de gezondheid
- Do's en Don'ts na een verkrachting
- Werkwijze Centrum Seksueel Misbruik Gelderland Zuid en Midden

Meer informatie/contact: Toine.Lagro@Radboudumc.nl en Karin.vanRosmalen-Nooijens@radboudumc.nl